

Over de arbeidsmarkt is een hoop te doen. Alle politieke partijen zien in dat het veelvuldige flexwerken op contracten met variabele uren moet worden aangepakt. Daarmee ook de 'schijnzelfstandigheid' van zzp'ers die eigenlijk helemaal geen ondernemer zijn, maar het werk doen dat iedereen vroeger in vast dienstverband verrichtte. Hoe denken een voorstander van meer vaste banen en een echte zzp'er hierover en wat gaan zij stemmen?

Niels Mans vindt flexwerk 'uitholling'

'Heb te doen met jeugd van nu op arbeidsmarkt'

NIELS MANS

Vaste baan Tata Steel
Stemt: zwevend, links

Oit was hij zelf zzp'er. Nu is hij al veertien jaar in vaste dienst bij Tata Steel, een grote werkgever die goede salarissen biedt en waar werknemers genieten van vastigheid en goede arbeidsvoorwaarden. Vanaf de eerste dag van de opleiding tot ver na hun pensionering, Niels Mans gaat links stemmen, maar weet nog niet precies wat. Met de jeugdigen die nu de arbeidsmarkt op stromen, heeft hij te doen.

Als er één 'traditionele' werkgever is, is het wel de staalindustrie. In de hele wereld is deze industrie-ak goed voor honderdduizenden werknemers, die in ploegdiensten de klok rond werken om de wereld van stevigheid te voorzien.

Dat vergt in de regel vaste dienstverbanden. Bij staalbedrijven vind je ook in veel landen de grootste en machtigste vakbonden, die de werkgere stvig bij de les houden waar het gaat om salarissen en arbeidsomstandigheden. Zo ook in IJmuiden, waar FNV Metaal bij Tata Steel meer dan 4.400 leden heeft. Bijna de helft van het personeelsbestand.

Maakindustrie

Er wordt goed voor je gezorgd als je een vaste baan hebt bij dit staalbedrijf, een van de laatste grote 'maakindustriën' in Nederland. Maar Mans ziet om zich heen dat dit lang niet overal meer zo is. Op de vastebanenmarkt is er de laatste jaren veel onzekerheid ontstaan. Weinigen krijgen nog een vaste

baan voor onbepaalde tijd. Uitholling, noemt Mans dit. „Daar gaan wij met ons allen de gevolgen van ondervinden.”

Met afkeer spreekt hij over nulurencontracten, over schijnzelfstandigheid onder zzp'ers en mensen die niet meer in staat zijn om normaal rond te komen. Terwijl ze zich toch een slag in de rondte werken, is menigeen niet meer in staat om een huis te kopen. Of te huren.

„Er heerst op de arbeidsmarkt steeds meer onzekerheid en dat was ook al voor corona. De arbeidsmarkt met zijn 'flexibele schillen', marktwerking en globalisering verdrijven de gewone banen.”

Loonslaven

Niels Mans heeft niets tegen zzp'ers. Sterker nog, hij is er zelf een geweest. „Zolang een zzp'er alle verantwoordelijkheden krijgt die bij zijn functie horen, is het oké. Als je echt voor het ondernemerschap kunt kiezen, is het vaak een goede deal. Maar het moet wel een doelbewuste keus zijn.”

„Nu zien we steeds vaker dat zzp'ers veredelde loonslaven zijn. Voor werkgevers is dat interessant. zzp'ers doen hetzelfde werk als vast personeel vroeger, zonder dat de werkgever voor hun lasten en arbeidsvoorwaarden hoeft op te draaien. Dat tij moet keren.”

Inmiddels hebben 'onvrijwillige' zzp'ers zelfs hun intrede gedaan in de zorg, waar werknemers voor dit bestaan kiezen omdat het nóg slechter kan: een vast contract, maar met nul uren. Zodat je wel aan een bedrijf gebonden bent, maar nooit weet wanneer je moet werken. „Daarom zie je mensen in de zorg ook voor het zzp-schap kiezen. Een nulurencontract geeft

een grote mate van onzekerheid. Mensen zouden eens moeten laten zien dat deze doorgeslagen marktwerking moet stoppen.”

De oplossing is volgens Mans te vinden in de politiek. „Brenge een stem uit op een politieke partij die in zijn verkiezingsprogramma aangeeft dat de doorgeslagen marktwerking moet stoppen”, adviseert hij.

„Zzp'ers zijn prima in commerciële beroepen, maar daarbuiten niet. En wat de vaste contracten betreft, vooral in de zorg: daar krijgen de mensen nu een fooi in plaats van een salaris. Die salarissen moeten omhoog, evenals de werkzekerheid.”

Meer vastigheid op de arbeidsmarkt is van groot belang voor de hele maatschappij, vindt Mans. „Ik heb absoluut te doen met de jeugd. Gewone, normale banen, liefst levenslang, zijn er bijna niet meer. Dat betekent dat het bereiken van 'huisje boompje beestje' voor veel werknemers inmiddels een immens grote opgave is. Mensen moeten weer in staat worden gesteld om dat fatsoenlijk te kunnen bereiken.”

Verfrissing

Voor het stemgedrag van Niels Mans betekenen deze opvattingen dat hij links van het spectrum uitkomt. Maar welke partij precies, kan hij nog niet zeggen.

De traditionele linkse partijen hebben zijn voorkeur niet meer. „In die oude partijen geloof ik niet meer; geen PvdA, CDA of VVD. Dat is één kliek. Ik denk dat ik op een van de nieuwe partijen ga stemmen. De politiek in Nederland is toe aan een verfrissing. Ik hoop oprecht dat Nederland wakker wordt bij deze verkiezingen.”

Niels Mans: „In die oude partijen geloof ik niet meer.”

FOTO DIRK-JAN PRINS

Minimumloon moet omhoog, vinden bijna alle partijen: een tientje is wel erg weinig

Het minimumloon zal na de verkiezingen vrijwel zeker omhoog gaan. Bijna alle partijen hebben dit opgenomen in hun verkiezingsprogramma's.

Het wettelijk minimumloon is nu ongeveer een tientje per uur. Bij een volledige werkweek brengt een kostwinner zo'n 1.684 euro bruto binnen.

De FNV vindt dat het minimumloon zeker 14 euro per uur moet worden. Dat hebben bijna alle linkse partijen zoals GroenLinks, SP en PvdA overgenomen in hun verkiezingsprogramma's.

Sommige partijen gaan minder ver: D66 wil er maar tien procent bovenop en dan zit je dus op 11 euro per uur.

Grootste partij VVD wil ook een verhoging van het minimumloon, maar geeft in zijn verkiezingsprogramma niet aan hoe veel. Wel week brengt een kostwinner zo'n 1.684 euro bruto binnen. De FNV vindt dat het minimumloon zeker 14 euro per uur moet worden. Dat hebben bijna alle linkse partijen zoals GroenLinks, SP en PvdA overgenomen in hun verkiezingsprogramma's.

Het Centraal Planbureau gaat ervan uit dat ook de iets hogere lonen mee zullen stijgen.

Partijen vinden flexibilisering arbeidsmarkt 'doorgesloten'

Van links tot rechts willen partijen wat doen aan de doorgesloten flexibilisering van de arbeidsmarkt.

De VVD vindt dat de huidige flexcontracten moeten veranderen in 'flexicurity', een Engelse term uit Denemarken. Hiermee wordt aangegeven dat er bij werkloosheid een tijdlang een hogere ww-uitkering volgt dan nu, maar wel korter. D66 wil af van de wildgroei aan flexcontracten. Mensen moeten weer gewoon in vaste dienst worden genomen. GroenLinks wil flexwerkers die weinig verdienen een soort uitkering geven

bovenop hun lage salaris en PvdA en CDA willen het voor werkgevers minder aantrekkelijk maken om mensen op een flexibel contract aan te nemen.

JA21 vindt de flexibilisering van de arbeidsmarkt 'doorgesloten'. De SP wil meer zekerheid voor iedereen met onzeker werk.

Bart Vuijk
bvuijk@mediahuis.nl

VASTE BAAN
ZZP

Bewust kiezen om vrije jongen te worden

'Meer ondernemerschap in het onderwijs nodig'

JERRY HELMERS

Zzp'er
Stemt: zwevend, rechts

Zzp'er is een term die eigenlijk nergens op slaat. Hij staat niet in de wet. De Belastingdienst heeft het simpelweg over 'ondernemers', de meeste politieke partijen houden het op 'zelfstandigen'. Vroeger noemde je de zelfstandige ondernemers zonder personeel gewoon 'vrije jongens'.

Zzp is dus een verkeerd containerbegrip. Er zijn drie groepen te destilleren die eigenlijk heel weinig met elkaar te maken hebben, zegt ondernemer Jerry Helmers (52, Badhoevedorp). Hij is al 21 jaar zelfstandig ondernemer zonder personeel is. Het enige wat deze drie groepen met elkaar gemeen hebben, is de benaming zzp'er en het feit dat ze geen vaste baan hebben bij een werkgever. Ze werken allemaal voor zichzelf. Voor de rest ontbreekt elke vergelijking. En daarom is het lastig om eenduidig beleid voor deze groep te maken.

„Je hebt de mensen die bewust voor het ondernemerschap hebben gekozen. Aan de andere kant de min of meer gedwongen zzp'ers waarover altijd veel te doen is, zoals pakket- en maaltijdbezorgers. Die zijn helemaal geen ondernemer, maar 'schijnzelfstandigen'. Ik denk dat hier nog een vorm tussen-in zit, de 'onbevuste' zzp'ers. Dat zijn mensen die misschien ergens zijn ontslagen en dachten: als zzp'er kan ik ook een inkomen genereren. Dat doen ze veelal goed, maar uiteindelijk zijn zij niet bezig met groei en innovatie van zichzelf of hun bedrijf. Ze werken alleen

aan het bijeen krijgen van een behoorlijk inkomen.”

Helmers behoort bij de eerste groep zzp'ers: de echte ondernemers die rond de eeuwwisseling bewust voor dit onzekere bestaan kozen. De eerste vijf jaar was het ronduit sappelen met zijn marketing- en communicatiebedrijf Crown Media. Hij investeerde veel tijd in netwerken. Daarmee verdien je niet onmiddellijk geld, maar zo plant je wel zaadjes voor opdrachten in de toekomst. In deze lastige startperiode maakte hij wel heldere keuzes: ondernemen gaat voor alles. Daarmee was het thuisfront niet altijd even blij. Zo kreeg hij uiteindelijk stevig voet aan de grond en brengt hij momenteel zo'n 100 euro per gewerkt uur binnen. Hiervan wordt direct een vast percentage opzij gezet voor innovatie en groei, want volgens hem kan een serieuze ondernemer niet zonder.

Zorg

Dat laatste is volgens hem het grote verschil met zzp'ers die dat niet doen. Net als de Commissie Borstlap, die begin vorig jaar een rapport presenteerde waarin het sterk gegroeide aantal zzp'ers (nu anderhalf miljoen) werd bekrachtigd, vindt Helmers dat er teveel mensen in deze categorie vallen. Ook in sectoren waar je dat niet moet willen, zoals de zorg. „Als zzp'ers zonder een ondernemende mindset hun werk doen, behoren ze eigenlijk niet tot deze categorie. En in de zorg moet je helemaal geen zzp'ers willen hebben. Nu krijgen patiënten in bijvoorbeeld verpleeghuizen om de haverklap nieuwe gezichten te zien. Patiënten verkeren in een kwetsbare positie en dan wil je juist mensen hebben

die er jarenlang blijven werken en hun patiënten goed kennen.”

Het is bekend dat de meeste zzp'ers rechts stemmen. Helmers omschrijft zichzelf als rechts-conservatief liberaal en heeft jarenlang een voorkeur gehad voor de partij van Mark Rutte. Hij is er een tijdlang lid van geweest. „Maar op een gegeven moment werd helder dat de partijlijnen belangrijker is dan het liberale gedachtegoed.” Hij verliet de VVD en stemt er zelfs niet meer op.

Maar waar dan wel op? „Ik ben zwevend. Ik twijfel nu tussen drie partijen: PVV, JA21 en SGP.” De verschillen tussen die partijen zijn groot. Helmers vindt onderwijs een belangrijk thema. Wat de zzp'ers betreft, mist hij bij alle partijen een stevig beleid voor alle genoemde zzp-groepen. „In de verkiezingsprogramma's blijft het vooral bij woorden, een aanpak mis ik. Want, hoe wil de politiek de verschillen tussen zzp'ers in concreet beleid gaan erkennen?”

Onderwijsbeleid vindt hij echter veel belangrijker dan beleid voor de arbeidsmarkt en PVV-Kamerlid Harm Beertema heeft hierover uitstekende standpunten, vindt Helmers. „Hij heeft een heel gezonde visie op een andere inzet op onderwijs. Als dat zo wordt ingericht als hij voor ogen heeft, hebben wij in Nederland over tien jaar een weerbare arbeidsmarkt.” Waarbij ondernemerschap al vanaf groep 3 op de basisschool onderdeel moet zijn van de lessen. „Dat ontbreekt nu bijna geheel. Maar lessen in ondernemerschap hebben wij wel nodig in onze ingewikkelde, uitdagende en dynamische economie.”

Standpunten over 'soepel' ontslagrecht als vanouds langs scheidslijn links-rechts

De standpunten van partijen over het ontslagrecht verlopen ook deze verkiezingen geheel langs de scheidslijn links-rechts. Hierbij neemt links het op voor de rechten van de werknemers en rechts vooral de belangen van werkgevers in het oog houdt. Die moeten sneller van overbodig personeel af kunnen.

De PvdA neemt een ferm standpunt in: 'niet tornen aan het ontslagrecht'. JA21 en de VVD staan daar diametraal tegenover. De VVD vindt dat het ontslaan van werknemers 'vereenvoudigd' moet worden,

soepeler en met minder regels dan nu. Dat vindt ook Forum voor Democratie, vooral voor het mkb. D66 vindt dat de WW omhoog moet in de eerste maanden na een ontslag. En het CDA wil een 'eenvoudiger regeling' voor ontslagvergoedingen.

De PVV is de enige rechtse partij die het standpunt huldigt dat de ontslagbescherming van werknemers 'onaangetast' moet blijven. Ook de WW-rechten moeten overeind blijven, 'voor wie onverhoort zijn baan verliest'.

Zelfs de VVD wil van al te gretig kapitalisme af

„De overheid zal de rafelranden van het kapitalisme actief bij moeten schaven.” Geen zin uit het programma van de PvdA, maar van de VVD. „Het kapitalisme heeft soms bijsturing nodig”, meent de VVD.

Het kapitalisme, of liever gezegd het rofkapitalisme, ontmoet ook bij andere partijen kritiek. De PvdA: „De afgelopen tijd leek er te vaak een verzorgingsstaat te zijn voor grote multinationals en rauw kapitalisme voor de rest.” Daar wil de PvdA dus van af. D66 wil naar een 'progressief kapitalisme' en het CDA wil 'werkgelegenheid beschermen tegen de uitwassen van het roekeloze kapitalisme'. Kortom: de term kapitalisme krijgt de komende vier jaar nieuwe inhoud.